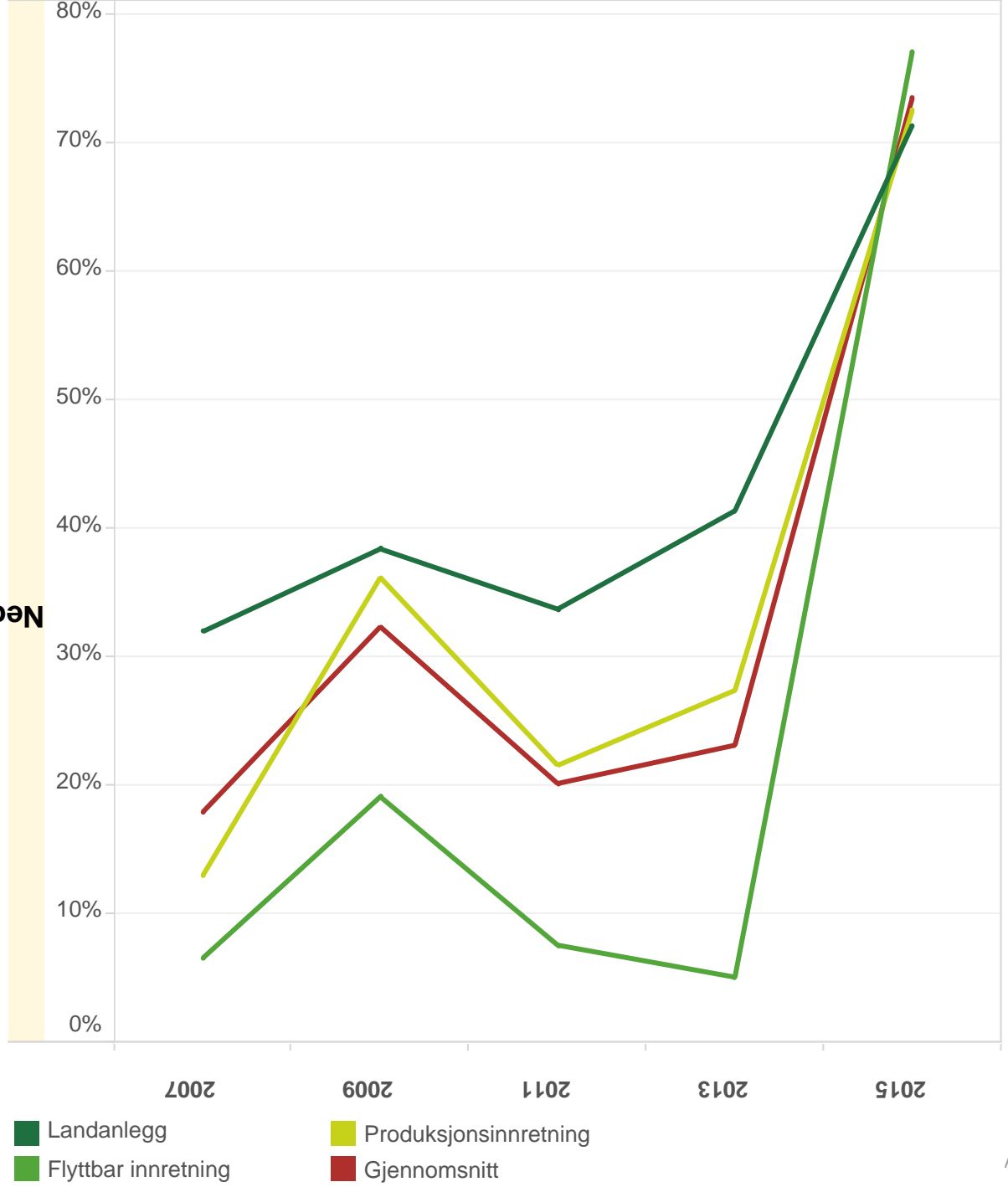
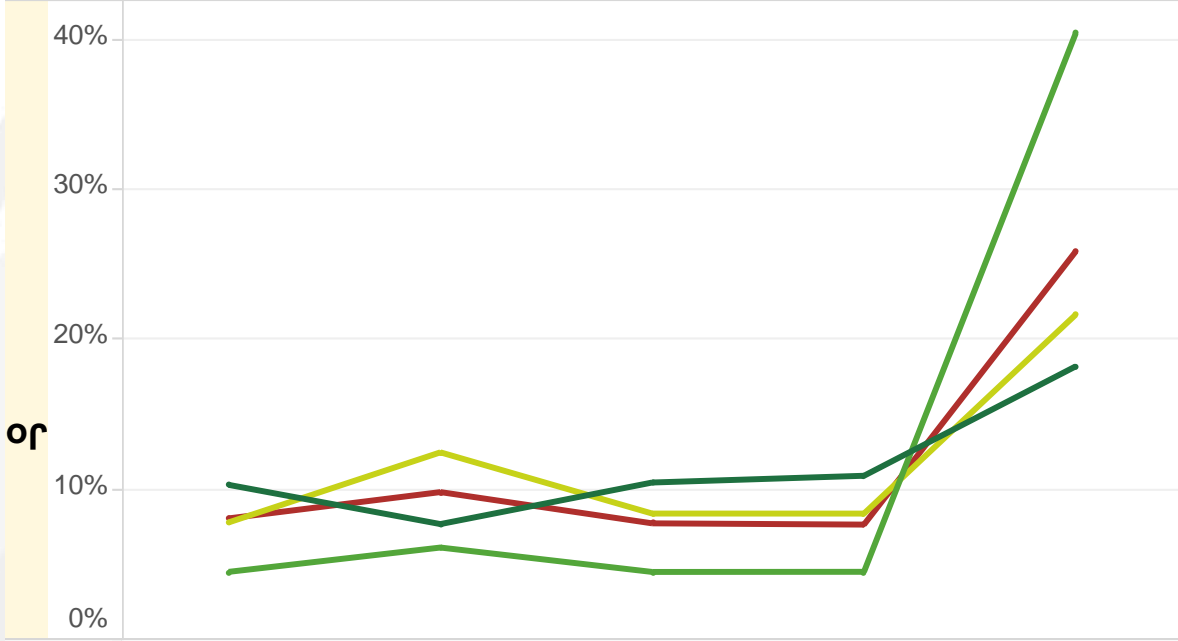

Hvordan unngå at endringer i kontrakter får
uheldige konsekvenser for HMS?
Store endringer i næringen. Hva har Ptil
gjort? Hva ser vi?

Jorunn Tharaldsen og Elisabeth Lootz

Litt historikk

- HP-RUG aktiviteter: Entreprenørene viste svakere oppfølging av risikoutsatte grupper enn operatørene
 - Kan forskjellen mellom entreprenører og operatører skyldes ulike rammebetingelser?
 - Hvordan bidra til at det utvikles rammebetingelser som sikrer at risiko reduseres for alle grupper?
 - Hvilken metode egner seg best for tilsynsaktiviteter med rammebetingelser som tema?
- FoU: Rammebetingelsers betydning for arbeidsmiljø og storulykkesrisiko (2009-2012, SINTEF og Ptil)
- RNNP 2015: Noen grupper av ansatte har systematisk høyere eksponering for risiko enn andre, forskjellene vedvarer over tid og ser ut til å øke (SINTEF)
- «Kultur og system for læring», «En bok om læring» (SINTEF, NHH og Ptil, 2012-2013)
- Indikatorprosjektet og temahefte (Ptil 2016)
- RNNP 2017: Konsekvenser av og sammenhenger mellom endring for organisatorisk HMS

Tilsyn med konsekvenser av endrede rammebetingelser

En rekke tilsynsaktiviteter knyttet til rammebetingelser siden 2007

- Tverrgående tilsyn med oppfølging av RUG og betydning av rammebetingelser
- Tilsyn med operatør og entreprenører ifm kontraktendringer
- Enkeltstående tilsyn/verifikasjoner med operatør og entreprenør i kontrakt

Har vurdert hvordan

- **operatør** gjennom utforming av rammebetingelser (kontrakter) og oppfølging av entreprenører har lagt til rette for redusert sikkerhets- og arbeidsmiljørisiko
- **entreprenør** har ivaretatt sitt ansvar for styring av sikkerhet og arbeidsmiljø
- **arbeidstakermedvirkning** ivaretas i utarbeidelsen av anbud/kontrakter
- Gjøres det en vurdering av forhold som påvirker risiko og risikostyring indirekte?

Rammebetingelser i kontrakt – viktige spørsmål

- Hvordan sikres at entreprenør har tilstrekkelig kunnskap om innretningen i anbudsprosessen slik at de kan gi realistiske anbud?
- Står ansvar og oppgaver definert i kontrakt i samsvar med entreprenørens kapasitet og kompetanse til å ivareta dette ansvaret?
- Incentiver og KPIer– hva måles? Bidrar incentiver og KPIer til et høyt HMS nivå?

I hvilken grad åpnes det opp for å endre på kontraktskrav ut fra HMS-hensyn?

Hvorfor interessere oss for kontrakter?

- Høy entreprenørandel i petroleumsvirksomheten, kontrakter setter rammer for mer enn 70% av arbeidet
- Mye risikofylt arbeid utføres av entreprenører – viktig å sikre gode rammer for å håndtere denne risikoen
- Tendens til at flere beslutninger med HMS-konsekvenser overføres fra drift til kontraktsavdeling hos operatør. F.eks
 - Spørsmål om bemanningsjusteringer
 - Endringer i kompensasjonsformat
 - Beslutninger knyttet til vedlikehold og/eller modifikasjoner
- I de nye kontraktene (blant annet V&M og ISO) overføres økonomisk risiko til entreprenøren. Hvordan sikres det at dette ikke får negative HMS-konsekvenser?

Hvordan kan krav i kontraktene utformes slik at de ikke gir utilsiktede negative HMS-konsekvenser?

Hva har vi sett?

- Eksempler på at kapasitet og kompetanse hos entreprenør ikke står i forhold til ansvar og oppgaver tildelt i kontrakt
- KPI'er på effektivitet/tid: Kan få negative konsekvenser for HMS
- Manglende etterlevelse av tidsbegrensninger
- utfordringer knyttet til fastpris – ad hoc oppdrag og tidspress
- Mangelfull oversikt over teknisk tilstand, vedlikeholdsbehov og modifikasjoner/utskiftninger av sikkerhetskritisk utstyr
- Varierende kultur for oppfølging av kontrakter mellom operatører: Dialogorientert versus kravorientert

Tilrettelegging for medvirkning – gjelder ifm endringsprosesser og endring av kontrakter

- Bekymringsmeldinger om medvirkning i endringsprosesser og ifm endring av kontrakter, risikovurderinger, risikostyring, vurdering av HMS konsekvenser, beslutningsgrunnlag og –kriterier osv.
- AML § 7-2 **Arbeidsmiljøutvalgets oppgaver:** 2) Arbeidsmiljøutvalget skal behandle: ... d) andre planer som kan få vesentlig betydning for arbeidsmiljøet, så som planer om byggearbeider, innkjøp av maskiner, **rasjonalisering, arbeidsprosesser**, og forebyggende vernetiltak.
- RF § 13, **Tilrettelegging for medvirkning:** i de ulike faser av virksomheten. Til veiledningen: Hensikten med arbeidstakermedvirkning - bruke arbeidstakernes samlede kunnskap og erfaring for å sikre at saker blir tilstrekkelig belyst **før** det treffes beslutninger som angår helse, miljø og sikkerhet, og å gi arbeidstakerne muligheten til å ha innflytelse på sin egen arbeidssituasjon. Rett til å medvirke, reell medvirkning, medvirkning ifm større organisasjonsendringer, sier ikke direkte noe om hvem eller når, men at det bør etableres planer og gjøres avklaringer om hvilke aktører som skal medvirke og på hvilke arenaer (tillitsvalgte, vo). hensikt – sikre et tilstrekkelig og godt beslutningsgrunnlag/underlag, nevner også kontrakter.
- SF § 14, **Bemanning og kompetanse:** sikre at personell ikke blir tildelt oppgaver som er uforenlige med hverandre. Til veiledning: Kravet om å utrede konsekvenser som nevnt i femte ledd, gjelder blant annet ved endringer i arbeidsformer og oppgavefordeling, deriblant mellom land- og sokkelorganisasjonen, eller ved fastsetting av bemanningen i nye, eller reforhandlede kontrakter med entreprenører, jf. [rammeforskriften § 18](#).
- SF § 11 **Beslutningsgrunnlag og beslutningskriterier:** Før det treffes beslutninger skal den ansvarlige sikre at problemstillinger som angår helse, miljø og sikkerhet, er allsidig og tilstrekkelig belyst. Forutsetninger som ligger til grunn for en beslutning, skal uttrykkes slik at de kan følges opp.

Litt i fra sikkerhetslitteraturen: Endringsprosessers betydning for sikkerhet og storulykkesrisiko

- Endringsprosesser krever ofte ekstra ressurser, forstyrrer arbeidsstyrken og tar vekk fokus fra daglige oppgaver – også oppgaver som er sikkerhetskritiske (Serck-Hanssen 2002)
- Fellesinnsikter og resultater relatert til betydningen av ledelsesoppfølging og involvering av arbeidsstyrken – organisatorisk effektivitet og sikkerhets ytelse
- Organisatorisk endring antas å spille en sentral rolle for ivaretagelse av sikkerhet i høypålitelighetsorganisasjoner (Lofquist, 2008)
- Begrenset bevis for at store endringer fører til økt storulykkesrisiko (Grote, 2008)
- MEN, endrede rammebetingelser og store endringsprosesser dukker gjerne opp som kritiske bakenforliggende årsaker i ulykkesgranskninger og som sådan er de relevante både for storulykkesrisiko og sikkerhet

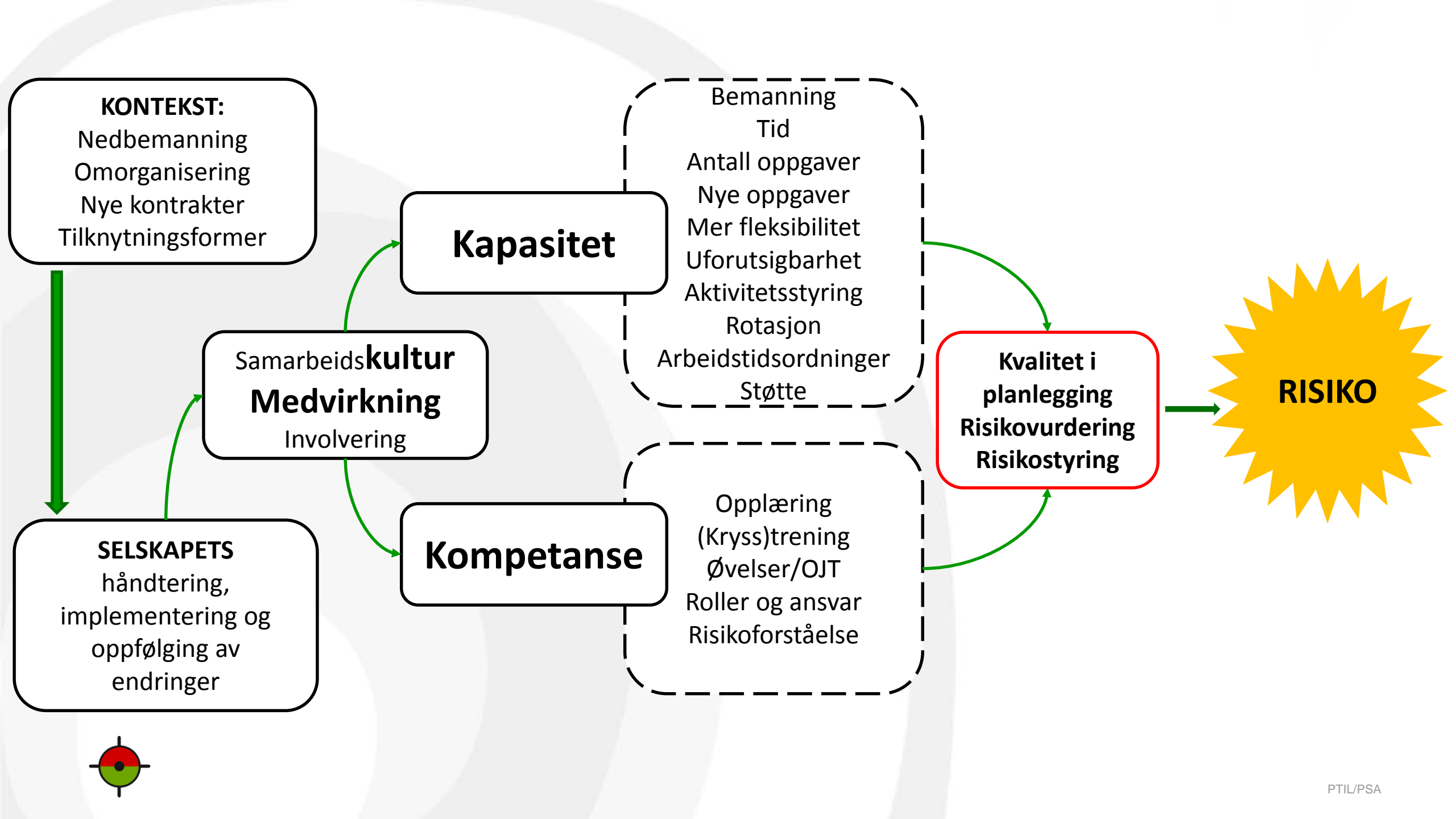

Petroleumstilsynets kunnskapsgrunnlag

Oppsummeringer i løpet av 2016

- Tilsynserfaringer
- Granskingserfaringer
- Bekymringsmeldinger
- Signaler i ulike fora fra næringen
- Møter med ulike aktører og partene i næringen
- RNNP og andre datakilder
- Regelverks- og standardiseringsarbeid

Hva ser vi nå er under stort press

- Risikovurderinger av hurtige, repetitive endringsprosesser
- Ambisjonsnivå for helse, miljø og sikkerhet
- Partssamarbeid i selskapene
- Vedlikehold og teknisk tilstand
- Kapasitet og kompetanse
- Entreprenører og leverandører
- Arbeidsmiljø

Stor usikkerhet knyttet til samspillet mellom personellmessige, organisatoriske og tekniske endringer og de kort- og langsiktige konsekvensene av disse

